

De gymleraar pakt de handschoen op!

Naar een Europees initiatief dat inspeelt op de relatie van gezonde leefstijl en bewegingsonderwijs

Dit initiatief werd besproken in 'De wereld draait door'. Onderwijs2032 is een initiatief van staatssecretaris Sander Dekker met als doel een brede maatschappelijke dialoog te starten over de toekomst van het onderwijs. Paul Schnabel (voorzitter van het Platform Onderwijs2032) vertelde dat iedereen zijn zegje kon doen, dat ze alles zouden inventariseren en dan met een aanbeveling zouden komen. Hoe is het zo gekomen en wat ligt er al?

TEKST CARIN BRUINING EN HAROLD HOFENK FOTO'S ANITA RIEMERSMA

Meer informatie over dit project is te vinden op <http://speech.hanze.nl> of te verkrijgen via de projectleider c.h.bruining@pl.hanze.nl

Literatuur

Brouwer, B. e.a. (2011) *Human movement and Sports in 2028*. Enschede

Stegeman, H. (2015) *Moet het bewegingsonderwijs ook op de schop?* Amsterdam

'Kwalitatief bewegingsonderwijs is cruciaal voor de motorische, sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Er zijn (wetenschappelijke) aanwijzingen dat sport en bewegen bijdraagt aan betere onderwijsresultaten en de kans op verzuim en uitval verminderen. Goed bewegingsonderwijs levert daarnaast (sic) een bijdrage aan een actieve en gezonde leefstijl van kinderen.'

Carin Bruining en **Harold Hofenk** zijn beide opleiders aan de Hanze Hogeschool in Groningen

Contact

c.h.bruining@pl.hanze.nl

De maatschappij verandert voortdurend. De drie belangrijkste vragen bij de maatschappelijke dialoog Onderwijs2032 zijn:

- Welke kennis en vaardigheden moeten een stevigere plek krijgen in het curriculum zodat leerlingen optimaal worden voorbereid op het vervolgonderwijs en de toekomstige arbeidsmarkt?
- Hoe kan het curriculum eraan bijdragen dat leerlingen optimaal kunnen functioneren in hun rol van burger in een diverse en snel veranderende maatschappij?
- Welke bijdrage moet het onderwijs leveren aan persoonsvorming en talentontwikkeling? En hoe moet dit tot uitdrukking komen in het curriculum?

De Rijksoverheid wil hierover een dialoog aangaan met leerlingen, leraren, ouders, scholen en andere belangstellenden. Dit moet leiden tot een vernieuwd curriculum en een vernieuwing van de kerndoelen en eindtermen.

21st century skills

In reactie op het WRR rapport *Naar een lerende economie* heeft het kabinet al gewezen op het belang van 21ste eeuwse vaardigheden, de zogenaamde 21st century skills. De basis van de ontwikkeling van leerlingen zal altijd een stevige ondergrond van (vak)kennis blijven. Maar naast kennis worden ook andere vaardigheden belangrijker die appelleren volwaardige participatie in de samenleving. Actieve participatie in de samenleving vereist een goede beheersing

van de basisvaardigheden, rekenen en taal, en digitale geletterdheid. Maar dat is niet genoeg. Burgerschapsonderwijs draagt bij aan de persoonlijke en maatschappelijke vorming van leerlingen. Een vraag is hoe een eigentijdse invulling van burgerschapsonderwijs vorm kan krijgen. Het is van wezenlijk belang dat leerlingen kennis opdoen over het functioneren van onze democratische rechtsstaat en van de fundamentele waarden die daaraan ten grondslag liggen, zoals vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en de gelijkwaardigheid van alle mensen. Nu lijkt er ook meer ruimte voor persoonlijke vorming: ontwikkeling van karakter en identiteit. Leerlingen moeten de kans krijgen zich breed te ontwikkelen, niet alleen cognitief, maar ook sociaal-emotioneel. Veel recent onderzoek laat zien dat succes op de arbeidsmarkt en maatschappelijke participatie niet alleen worden bepaald door cognitief functioneren, maar dat ook sociale en zelfregulerende vaardigheden daarvoor van grote betekenis zijn. Zelfregulering kan verder worden versterkt door aandacht voor een gezonde levensstijl en bewegingsonderwijs. Een kind ontwikkelt zich immers niet alleen cognitief, maar ook motorisch en sociaal.

Gezonde leefstijl en bewegingsonderwijs

In dit artikel staan we stil bij de gezonde leefstijl en bewegingsonderwijs. Dit is als toekomstig scenario eerder aan bod geweest binnen Human Movement and Sport 2028.

Dat was een initiatief van het ministerie van OCW om in het veld van sport en bewegen en onderwijs een heroriëntatie te uit te voeren. De SLO is toen gevraagd om een toekomstvisie voor lichamelijke opvoeding te ontwikkelen. De drie belangrijkste vragen waren:

- Hoe ziet in de toekomst het bewegingsonderwijs eruit?
- Welke tendensen zijn nu al te zien?
- Hoe denken we daarmee om te gaan?

Met deze vragen is een werkgroep van academies voor lichamelijke opvoeding (ALO's), de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) en het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling (SLO) bezig geweest. Dit heeft geresulteerd in het curriculum human movement and sports. Met input van experts binnen en buiten de lichamelijke opvoeding is in meerdere scenarioconferenties toegewerkt naar zes mogelijke scenario's. Eén van de uitgewerkte scenario's is: Een gezonde en actieve leefstijl.

“Kennis over het belang van bewegen en de relatie tussen een actieve leefstijl en gezondheid maakt een belangrijk deel uit van de lessen bewegen en gezondheid, evenals kennis over gezonde voeding en stimuleren tot gezonde voeding. Dat gebeurt in samenhang met andere vakken of leergebieden.”

De werkgroep gaat ervan uit dat alle kinderen in hun leerproces ook relevante kennis verwerven over de noodzaak van een actieve en gezonde leefstijl, welke factoren daarop van invloed zijn en welke rol bewegen daarbij kan spelen. Dat zijn elementen die nu vaak verspreid over het curriculum bij verschillende vakken of leergebieden aan de orde komen.

Het is goed voor te stellen dat al die elementen in de toekomst gebundeld worden in een leergebied health education. Wat ons betreft pakt de docent lichamelijke opvoeding die handschoen op. De eerste stappen zijn al gezet. Inmiddels is vanuit de Hanzehogeschool Groningen een grootschalig internationaal project gestart: 'Sport, Physical Education And Coaching in Health (SPEACH). SPEACH is een driejarig project dat gesubsidieerd wordt door de Europese Unie. De Hanzehogeschool is penvoerder van het project, waarin wordt samengewerkt met negen andere partners, verdeeld over zeven landen. De betrokken partners zijn nationale en internationale sportcommissies, sportfederaties en hoger onderwijsinstellingen op het gebied van lichamelijke opvoeding en sport. Tot slot wordt het project sterk gesteund door het Europees netwerk van Sport Wetenschap, Onderwijs en Werkgelegenheid (ENSSEE). SPEACH kan een goede bijdrage leveren om docenten lichamelijke opvoeding en

sportcoaches in opleiding voor te bereiden op bovengenoemd toekomstscenario.

Doel

Het belangrijkste doel van het SPEACH-project is om bewustwording en gedragsverandering te bevorderen van Europese burgers in de richting van een actieve en gezonde levensstijl.

Lichamelijke inactiviteit en het daarbij behorende 'zitgedrag' is een internationaal probleem en daarom is besloten om op internationaal niveau de handen ineen te slaan.

Om deze doelstelling te bereiken worden er in het SPEACH-project HEPA (Health Enhancing Physical Activity) modules ontwikkeld, die kunnen worden opgenomen in bestaande curricula van ALO-opleidingen en sportcoachopleidingen. Op deze wijze worden toekomstige docenten LO en sportcoaches voorbereid om een bijdrage te leveren aan het stimuleren van een gezonde en actieve leefstijl van leerlingen, jonge atleten en (jong)volwassenen.

Het project bestaat uit vijf fasen. De eerste fase is het inventariseren van de behoeften en wensen van ALO's en sportcoachopleidingen op het gebied van HEPA. Vervolgens worden op basis van die analyse HEPA gerelateerde modules ontwikkeld. Daarna wordt een 'train de trainer programma' ontwikkeld waarin docenten van ALO's en sportcoachopleidingen getraind worden om de ontwikkelde modules aan hun studenten te kunnen geven. Tot slot wordt er in het project een pilot georganiseerd, waarin de ontwikkelde modules worden uitgevoerd en geëvalueerd. Daarnaast wordt er tijdens het project een kwaliteitszorgsysteem opgezet alsmede een plan voor het realiseren van een duurzaam projectresultaat.

Vakoverstijgend

Van de gymleraar wordt in de toekomst verwacht dat hij vakoverstijgend en samen met andere professionals programma's kan ontwikkelen die gericht zijn op het bevorderen van een actieve leefstijl van kinderen. Hij kan hier binnen de school een leidende rol in vervullen. Uit de eerste fase van het project moet blijken welke modules er voor ALO-studenten exact ontwikkeld gaan worden. Vooralsnog lijkt het erop dat deze modules zich gaan richten op onder meer gedragsverandering, testen en monitoren en coaching/counseling. Nederland heeft binnen de bestaande hbo-sportopleidingen al enige ervaring met het bevorderen van een actieve leefstijl. Voorbeelden hiervan zijn de Gezonde School en de bachelor opleiding Physical Activity and Lifestyle. Deze ervaringen kunnen worden meegenomen in het internationale SPEACH-project. ■

